

25 AASTAT

TALLINNA EESTI LÁSTEKASVATUSE
SELTSI TEGEVUST

1907 — 1932

TALLINN, 1932

25 AASTAT

TALLINNA EESTI LASTEKASVATUSE

SELTSI TEGEVUST

HA

38504

1907 — 1932

T. E. L. Seltsi lastekodu uuendatult.

TATSAA 25

TALLINNA ESTI LASTEKASVATUSE

2

Bibliotheca
Universitatis
Tartuensis

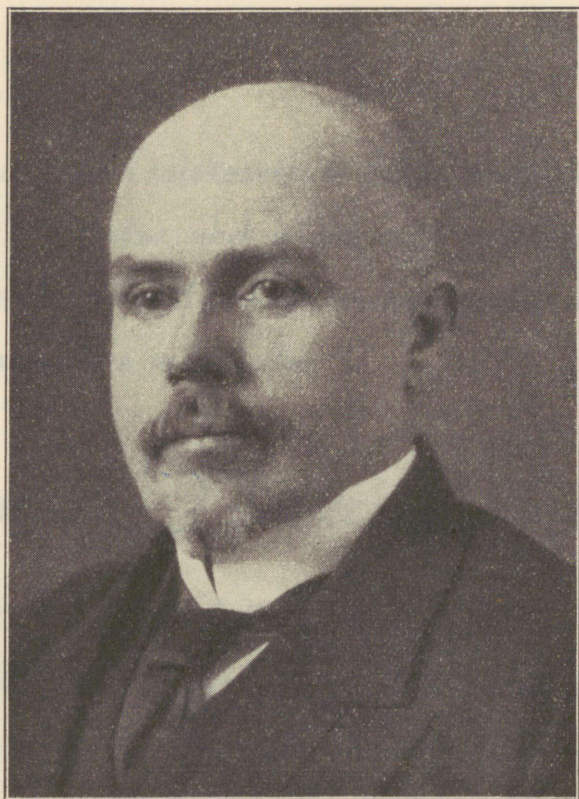
~~1932:0774~~

125977

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükkikoda, Pikk tän. 2. 1932.

T. I. L. Eesti Kirjastus-Ühisuse trükkikoda

HEINRICH BAUER

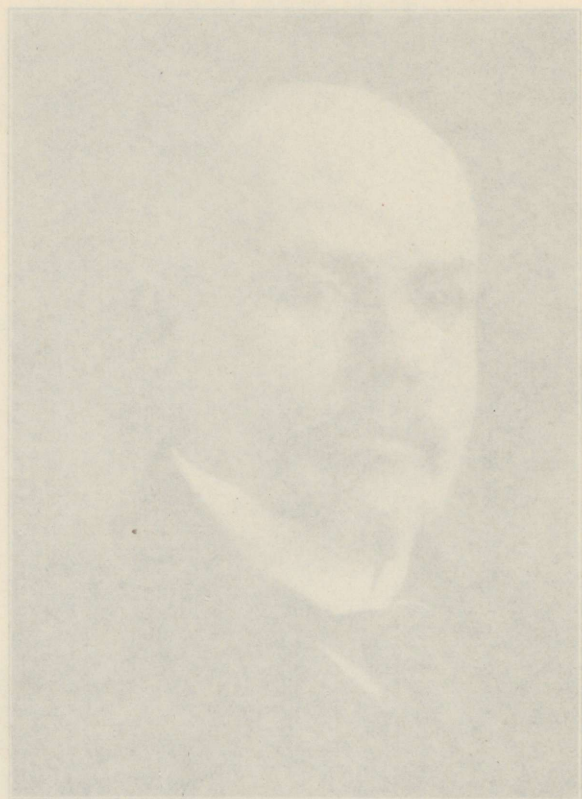
T. T. Kommertskooli dir. ja T. E. L. S. esimees 1907—1927.

Sa elurada nõnda käinud,
Et roosid tõusid jälgedest,
Siis pähe punusid sa pärja
Neist närtsimatuist õilmetest.

Su südant täitis arm ja heldus,
Su silmist veeres pisaraid,
Kui nägid lapsi hädas, haigeid,
Kel polnud armuandijaid.

Neil' ehtasid kauni kodu,
Neid soojendasid päiksena;
Kuid seisid salasõlmituses
Ju ammu igavikuga.

Nüüd läksid kõrgemasse ilma,
Su armastus jäi lastele.
Su vaim, see kodu hingeks jäägu,
Ausambaks sinu nimele.

HEINRICH BAUER

T. T. Kommerskoob üür ja T. E. L. E. eimeses 1907-1937.

Sa elada nõnda käinud
 Et roovid tõusid jälgedest.
 Siis päbe püüasid sa päpa
 Neist närisinastist õhustest.
 Sa sõidam tütis arm ja heidus
 So silmist veetes pisaraid.
 Kui nägid lapsed hädas haiged
 Kef polnud armuandjaid.

Neid õhtuid kanni kogu
 Zeid soojendajaid päikeses.
 Kuid etaid salasõlmises
 In annu igavikes.
 Nuid laskid kõrgemasse ilmas
 So pinnatus jät lastele.
 So vaim see koda hingeks jägan
 Tuumhaks sinu riimets.

Tallinna Eesti Lastekasvatuse Seltsi peakoosolek 29. septembril 1932 otsustas ühel häälel oma lastekodu nimetada seltsi 25-aastast kestrust ja tema esimese presidendi H. Baueri surma 5. aastapäeva mälestades

Heinrich Baueri Lastekoduks.

Dir. H. Bauer on Tallinna Eesti Lastekasvatuse Seltsi asutajaid 1907. a. Tema peas tärkas lastekodu idee, oma soojas südames on ta selle mõtte elujõuliseks kasvatanud, kuni ta 11. (24.) okt. 1909 ellu astus. Tallinna Eesti Lastekasvatuse Selts ei saa seda heldet lastesõpra ja heategijat enam muul viisil austada ja tänada kui ehtides tema unustamatut nime pärjaga, mis punutud närtsimatuist lilledest: vaeslaste tänu-pisaraist.

Heinrich-Nikolai Bauer sündis Paides 30. juulil 1874 kaupmehe, end. mõisa-valitseja Friedrich B. pojana. Ta õppis Tartu ülikoolis ajalugu, aga sooritas üliõpilasena saksa keele ülem-kooliõp. eksami 1897. Seeläbi võis ta juba üliõpi-lasena Tartus tütar- ja poeglaste-gümn. saksa keele ja ajalooõpetajana töötada. Pärast ülikooli lõpetamist 1900 jäeti ta ülikooli juure end professoriks ette valmistama, kuid teda veetles kool oma individualiseeriva tööga. Ta tahtis ras-keima kunsti jüngrina noorsoo kasvatuses inimkonda kujundada ja õilistada. Nii jatkas ta oma õppetööd Tartus ja siirdus 1903 Varšavisse reaalkooli õpetajaks ja naistele korraldatud kõrgemate pedagoogiliste kursuste lektoriks.

1906, kui punase aasta äikesed kodumaa õhku olid pisut puhastanud, asus H. Bauer Tallinnasse Nikolai gümn. õpetajaks. 1911 sai ta T. Tütarlaste Kom-mertsikooli direktoriks. Vastutusrikka kutsetöö kõrval võttis ta elavalt osa selts-kondlikust tegevusest. Nii oli ta 1906 Eestimaa Rahvahariduse Seltsi asutajaid ja abi-esimees, samuti 1907 T. E. L. Seltsi asutaja ja president üle 20 aasta — oma surmani. Peale selle oli ta 12 a. linnavolinik ja 1921 ja 1922 E. Vaba-riigi haridusminister, 1919 E. Punase Risti asutajaid ja abi-esimees. Sanatoo-riumide ja varjupaikade-osakonna juhatajana sai ta oma teenete eest Vabadusristi omanikuks. 1923. a. saadik oli ta II Riigikogu liige kristlikust rahvaerakonnast. — Ka kirjanduslikult on ta tegev olnud, avaldades ajalehis juhtkirju ja kirjutisi, eriti hariduse alalt ja koolielust, mis tema südamele nii lähedal seisis. Kooli-raamatuid on ta kirjutanud ja eriti saksa autoreid eesti keele toimetanud koo-lide jaoks.

Kesk kibedamat tööd oma laialisel tööpõllul riisus surm, kelle idusid ta ammu endas kandis, selle noorsoo tõsise ja kiindunud sõbra lühikese haiguse järele 11. okt. 1927. Pisarad, mis noorsoo ridades temale järele nutetakse, ei kuiva nii pea. Tema armastus eriti nende noorte vastu, kes hädas ja viletsuses vaevlesid, kestab veel üle haa, jättis ta ju poole „oma korralikult teenitud“ (testamendi sõnad) maapealsest varandusest T. E. L. Seltsile, teise poole Tütar-laste Kommertsikooli kehvemate õpilaste toetusfondiks. Nii kestab ta enese ja ta õilsa töö mälestus veel kaua, kaua. Äratagu ta palju järeletegijaid!

27. okt. juba ammu... kokku Karik...
ruumes E. R. S. liikmed... hovi...
Lasteis-Orakond, mille juhataja...
kirjutimetajaks hra J. K...
hoitjaks pr. M. Grünberg, ab...
pr. Jakobson (Lepenberg), Sest...
J. Kristenbrunn (Altenbrunn) hrd...
aednik.

ÜLEVAADE TALLINNA EESTI LASTEKASVATUSE SELTSI TEKKIMISEST JA TEMA 25-AASTASEST TEGEVUSEST.

25 aastat! Kui lühike, ja siiski — kui pikk aeg! 25-e aasta eest, nimelt 1907, astus ellu Tallinna Eesti Lastekasvatuse Selts. Tema juured küünivad 1906. aastas: Eestimaa Rahvahariduse Seltsi Lasteaia Osakonda. E. Rahvahariduse Selts on omakorda Tallinna suuremate rahvusliku idee kandjate looming, ja tekis 1905. aastal.

Karistussalkade õudse trummipõrina eest pugesis eesti juhtivad jõud, kes mitte polnud karistussalkade kuulide läbi langenud või trellide taga ei istunud, pöranda alla. Siis tekkis visade püüete tulemusena ilma vähemagi poliitilise lõhnata „Eestimaa Rahvahariduse Selts“. Selles lubati teha ainult kultuurtööd.

Juba esimesel E. R. S. peakoosolekul 1. okt. 1906 pani ette pr. A. Karlson-Kulkov Rahvahariduse Seltsis lasteaia osakonna asutamise, „mis kannaks hoolet kehvade eelkoolialiste laste ihulise ja vaimlise kasvatuse eest,“ rahvusele ja usule vaatamata, nagu seltsi protokolles seisab. Mõttesäde kukkus väga viljakale pinnale, süttis ruttu lausa leegiks. 1905. ja 1906. a. oma veresaunaga Uuel turul ja karistussalkade veriste jälgedega kogu maal olid sadasid lesknaisi ja vaeslapsi isaarmu ja kodukollet taga leinama jätnud. Sakslastel ja venelastel olid oma vaeslaste kodud ja kasvatustmajad, aga nende ukсед olid eestlastele suletud, ja kes eestlastest sinna pääsis, see tuli sealt välja ümberrahvustatult. Eestlased olid küll linnavalitsuse eneste kätte võitnud, kuid riigivalitsus tegi kitsendusi eriti neil ärevail aegadel. Eestimaa Rahvahariduse Selts pakkus tegutsemiseks pisut vabamat pinda. Ei ole siis ime, et pr. Karlsoni poolt külvatud ivake leidis väga hästi valmistatud pinna. Ei tarvitsenud ka kuigi teravapilguline olla, et näha punasel aastal eriliselt kibedaks kujunenud häda ja viletsust abitute laste hulgas.

25. okt. juba astusid uueks koosolekuks kokku Karskuse Kuratooriumi ruumes E. R. S. liikmed, kes laste abistamise kohta huvi tundsid. Seal asutatigi Lasteaia-Osakond, mille juhatajaks valiti pr. A. Karlson, abiks hra H. Bauer, kirjatoimetajaks hra J. Rabison, abiks pr. Muikmann (Mühlbach), kassahoidjaks pr. M. Grünberg, abiks prl. M. Stein. Teised juhatuseliikmed olid prd. Jakobson (Espenberg), Seeberg, Kesküll, Kompe, prld. S. Ustal (Köll) ja J. Kristenbrunn (Altenbrunn), hrd. pastor A. Kapp, O. Kilgas ja H. Lepp, linna aednik.

Novembris leiti asutatavale lasteaiale korter Vaksali puisteel Nr. 20 ja linn lubas anda aastas 300 rbl. abiraha. Lasteaia juhatajaks pani pr. Karlson ette prl. Salme Viili Tartust, kes aga enne umbes kuus osakonna kulul tahtis end sellele kutsele ette valmistama minna. Pr. Jakobson (praegu Espenberg) paneb ette juhataja kohale valida prl. A. Meiendorf, kes töötab ühes lasteaias juhataja abina ja seda tegevust põhjalikult tundis. Valitigi järgmisel koosolekul juhatajaks prl. A. Meiendorf. 21. jaan. 1907. avati lasteaed ehk päevakodu 50 lapsele.

Peaselts nõudis Lasteaia Osakonna tegevuse kohta aruannet. Mõned E. R. S. liikmed olid tähele pannud, et lapsi kasvatatavat lasteaias kitsas kiriklikus vaimus, mis ei käivat E. R. kui täiesti ilmaliku seltsi vaadetega kuidagi kokku.

Lasteaia juhatus kutsus lastevanemad koosolekule kokku, et teada saada, mis vaimus nad oma lapsi soovivad kasvatada. Osakond formuleeris koosolekul 8. märtsil 1907 oma kasvatustööd põhimõtted järgmiselt: „E. R. S. Lasteaia Osakonna soov on lastest kasvatada niisugused seltskonna tegelased, kellel kõlblist jõudu ja tahtmist oleks elus kõigile vastoludele vastu panna. Meie kasvatame lapsi, kes meie hoole alla on antud, vabas kristlikus vaimus kõlblisel ja vooruslikel alusel, mitte kitsarinnaliste kirikliste juhtumõtete järele, s. t. kasvatuse otstarve on ristiusu moraali ja inimsuse külje, mitte aga dogmaatiliste usutunnistuste peale rõhku panna.“

See põhimõte hääletati E. R. S. peakoosolekul 1. apr. 1907. a. maha 78 häälega 63 vastu. E. R. S. olevat põhimõtteliselt täiesti ilmalik ja rahvameelne, inimeste ühiselu kokkukõlastav, tugekjõud olla enesealalhoidmise instinkt ja sellest pärast võrsunud ühistunne. Neid kaht loomusundi tulevat tarvilises kokkukõlas välja harida. Vaba kristlik vaim ja kõlbline vooruslik alus tunnistati lastekasvatuse alusteks päris kõlblmatuiks. Need juhtumõtted seati Lasteaia Osakonna tegevuse alusteks.

Lasteaia Osakond ei võtnud neid põhimõtteid omaks ja tuli peakoosolekul 8. aprillil 1907 otsusele, et osakonna kasvatustöö ainult siis võib head vilja kanda, kui ta iseseisvalt oma parema õigekspidamise järele võib toimuda. Töötati ühes juurekutsutud asjatundjatega Tall. Eesti Lastekasvatuse Seltsi põhikiri välja ja saadeti valitsusele kinnitamiseks järgmiste liikmete allkirjadega: dr. med. H. Rosenthal, ülemkooliõpetaja H. Bauer, pastorid A. Kapp ja J. Keerig, pr. A. Karlson, linnanõunik J. Umblija ja õpt. pr. E. Muikmann (Mühlbach). 20. sept. 1907 kinnitati uus selts.

25. okt. 1907. lõpetas E. R. S. Lasteaia Osakond oma tegevuse, et iseseisvalt seltsina sama tööd jätkata. Kõik osakonna liikmed peale kahe astuüsi uude seltsi. Teatati E. R. Seltsile Lasteaia Osakonna muutmisest iseseisvaks seltsiks ja anti dokumendid ning ülejäänud rahasumma 18 rub. 32¹/₂ kop. ja 50 penni peaseltsi laekahoidja kätte.

19. nov. 1907 alustas uus selts oma tööd ajutiselt endise lasteaias ruumides. Nagu nägime, asus T. E. L. S. tööle täitsa tühjade kätega, kuid vaimustus eesti-meelse avaliku tegevuse kohta oli nii suur, et peod ja korjandused nii rikkalikke ülejääke andsid, et selts kunagi rahata ei olnud. Oma hoolealuseid, kõige kehvemaist perekonnist pärit, keda seltsi iseseisvaks muutmisel oli 100, jõudis ta nii kui ennegi täitsa hinnata terve päeva toita, neile isegi põllekesed muretseda.

Detsembris samal a. otsustas E. R. S. oma peakoosolekul osakonna päralt olev liikuv varandus, nagu koolimööbel, söögi- ja kööginõud ning järelejäänud raha.

18 rbl. 32¹/₂ kop. T. E. L. Seltsile üle anda, sest et selts Lasteaia-osakonna kohused samade laste juures enese peale võttis. 14. okt. 1907 pidas T. E. L. S. oma esimese peakoosoleku, kus hr. adv. F. Karlson ja hra H. Bauer selgitasid seltsi tööd suurt tähtsust rahva elus. „Lapsed on rahva tulevik. Mida tervemad on üksikud rahvaliikmed, seda tervem on ühiskond. Iga isiku moraalne kohus on hädalise aitamine. Kuid see appitulemine ei pea mitte nagu armuheitmine olema, vaid meid peab taga kihutama ka enesekaitse sund. Laps, kelle täna jätame hoolimatult halvasse ümbrusse, õige kasvatusega, võib muutuda mõne aasta pärast meie ja terve ümbruskonna nuhtluseks.“

Esimeheks valiti hra H. Bauer, abideks pr. Karlson ja pr. dr. Akel; kirja-toimetajaks hra cand. G. Vestel, abideks cand. V. Klement ja pr. Muikmann (nüüd Mühlbach), laekahoidjaks hra dr. G. Köhler, abideks pr. dr. Soonets ja pr. M. Stein. Teised juhatuseliikmed olid pr. H. Jakobson, (Espenberg), dr. med. H. Rosenthal ja hra A. Soans. 1908 lahkusid juhatuselt pr. dr. Soonets ja hra G. Vestel. Nende asemele valiti pr. A. Tõnson ja hra J. Vestholm.

Hra Bauer seletas: 1. Et praegune korter väga vilets olevat ja uus selts peaks aegsasti oma maja muretsemisele mõtlema. 2. Lasteaia juure tuleks asutada algkool kaheaastase õppekavaga. 3. Õppetöökojad tuleksid asutada. 4. Et seltsile raha muretseta, peaks iga liige oma tutvusingis raha korjama. 5. On vajalik maja ehitamiseks ja andekamate laste edasiõppimise võimalduseks fondid asutada.

Peale juhatuse peeti tarvilikuks komisjonide valimine. 1. Majanduse-komisjon 12 liikmega; 2. Kontroll-komisjon 12 liikmega; 3. Pidude-komisjon 10 liikmega; 4. Majaehitamise-komisjon 8 liikmega; 5. Revisjoni-komisjon 3 liikm. Need komisjonid peale majaehitamise- ja kontroll-komisjoni töötavad veel praegu.

Järgmisel T. E. L. S. peakoosolekul 25. nov. 1907 seletab hra J. Umblija, majaehituse-kom. liige, et praegune seltsi lastekodu maja kuidagi nõuetele ei vastavat, vaid seltsi edenemisele ja kasvamisele takistavaks võivat muutuda. Seltsi lähemaks ja esimeseks mureks tulevat lugeda uute, asjakohaste ruumide muretsemine. Et vastavat üürikorterit Tallinnas praegu leida ei olevat, siis peaks selts lastekodule maja ehitama või ostma. Praegu olevat saada headel tingimustel Väike-Arevjevi uul. nr. 11 maja suure krundiga, mis laseks end laste mänguplatsiks suurepäraselt kasutada. Kõneleja soovitab selle maja äraostmist seltsi poolt. Ta loodab, et Tallinna seltskond, mis rahasse puutub, seda ettevõtet toetab. Hra Vestel vaidleb majaostmise kavatsusele kindlasti vastu, tähendades, et praegu, mil selts alles tegevust algamas ja kassa päris tühi, sellele mõelda ei võivat, puuduvat kassas isegi sissemaksusumma. Ehkki ostutingimused kasulikud, ei võivat lähemal ajal seltskonnalt loodetavaid rahasid majaehitamiseks kulutada, seeläbi võiksid lapsed nalga jääda.

Vaheajal on hra Umblija koosviibijate seas 600 rbl. sissemaksuks korjanud, ise esimesena 100 rbl. karpi visates. Ta teatab koosolijaile, et hra Sinisoff valmis olevat seltsile 2000 rbl. majaostmiseks laenama. Hrd. Sinisoff, Sorgas, Marley ja teised toetavad hr. Umbliat, ja ütlevad, et maja ostmisega selts millegagi ei riskeerivat.

Hra Bauer, kes alguses hr. Vesteli arvamist jagas, tähendab nüüd, et häda korral need härrad, kes majaostmist nii soojalt soovitavad, seltsi mitte hätta ei jäta.

Otsustati ainult hra Vesteli vastuseismisel maja ära osta, kui ta üle 9600 rbl. maksmata ei lähe ja volitati hr. Umbliat ja dr. H. Rosenthalit ostulepingu tegijaks.

Maja osteti 9400 rbl. eest, millest 2000 rbl. immobiilpanka ja 4000 rbl. obligatsioonivõlga hr. Buschmannile mitte otsekohe välja maksa ei tulnud. Maja krunt oli 701 □ sülda suur, millel seisid peale 8-toalise elumaja klaasist aiama ja, 2 triiphoonet, tall, töllakuur ja pesuköök.

Linnavalitsus vabastas maja vee- ja majamaksudest, Eestimaa kontrollpalat ja kreposti jaoskond kontrahi poschlinitest, üle 400 rublalisest maksust.

Majaostmiseks annetasid suuremad summad:

A. M. Lutheri akts. selts — 200 rbl., hrad Umbliat, Sorgus, Sinisoff, dir. Carr, Chr. Luther, K. Mend, parun Girard, Gorbatschhoff ja Beljagin à 100 rbl., Tall. linna valitsus — 300 rbl.

12. det. 1907 asus T. E. L. S. lasteaed oma maja 100 lapsega, ning tal ei ole kunagi põhjust olnud majaostmist kahetseda, küll aga õnnistada. — Tall. linnavalitsus üüris seltsilt kaks triiphoonet à 120 rbl. aastas, ja pidudekomisjon asus agaralt tööle, et hoolealustele ülalpidamist muretseda ja võlgasid vähendada. Peeti 1908. aasta jooksul seltskonna ohvrimeelsel osavõtul 3 näitemüüki ja terve rida pidusid, nii et 1. jaan. 1909 oli kassas 452 rbl. 70 kop. ülejääki.

Peakoosolekul 8. märtsil 1909 näitab hra J. Umbliat oma kõnes, kui tarvilik oleks laste päevakodu kõrval varjupaik ehk lastekodu niisuguste laste jaoks, kellel kodu ega vanemaid pole. Venelastel ja sakslastel olevat neid mitu, eestlastel siiani veel ühtki. Koosolek on varjupaiga poolt ja hakkab selle avamiseks samme tegema.

Pr. Liiver soovib söime ehk rinnalaste varjupaiga asutamist, kuid sellest ei tule lähemal kaalutlusel midagi välja.

T. E. L. S. ruumid kipuvad juba päevakodule tema kiire kasvamise juures kitsaks jääma, varjupaigale ei jää midagi üle.

Hr. Umbliat soovib kas uue maja ehitust või vanale juureehituse tegemist kaalutleda, et võiks umbes 200 last päevakodus ruumi leida. Tema projekti järele läheks umbes 30 □ süllalise saali juureehitus ühes saali alla ehitatava keldrikorraga laste köögi ja söögitoa jaoks umbes 4500 rbl. maksmata.

Hr. Sinisoff, kellel ehitusematerjali-laod oma käest, lubab juureehituse 3800 rbl. eest teha. Pikemate läbirääkimiste järele võtab peakoosolek hr. Umbliat ja hr. Sinisoffi ettepaneku vastu. Ühes avaldatakse hr. Sinisoffile tänu laenatud raha protsentide seltsile kinkimise eest, üle 87 rbl. Ehitusekomisjoni valitakse hrd. Umbliat, Mauritz, Eichen, Lange ja juhatus poolt dr. H. Rosenthal.

11. okt. 1909 on hra ins. Mauritzit kavade järele ehitatud lasteaia ruumide õnnistamine ja ühes varjupaiga avamine, mis seisab samuti kui päevakodu prl. A. Meiendorfi juhatusel.

Varjupaiga magamisruumid olid paigutatud katuse alla. Saalis on 200 istekohta ja majas üldse 11 tuba, peale selle kõrvalised ruumid ja keldrikord. Juba ehituse alguses lubati ehitusesummaks 3800 rbl. asemel 4700 rbl. Kuid ehitusekulud ületasid ka veel selle summa, nagu see ehituste juures harilikuks nähteks. Seal kinkis hr. Sinisoff seltsile 200 rbl., mis tal lisatööde eest oleks saada olnud.

T. E. L. S. maja nagu ta osteti, Lennuki t. 11. Esimesed lasteaiia kasvandikud.

Esimesi lapsi varjupaigas oli 10, neist 6 tütarlast ja 4 poeglast. Need olid: Elfriede Marr, 6 a., Marie Koppel — 6 a., Hilda Timberg — 6 a., Melene-Vanda Öömann — 4 a., Ksenia Tutti — 4 a., Helene Vaden — 4 a.; Boris Tutti — 7 a., Evald Bauman — 7 a., Aleksander Vildt — 6 a., Paul Krause — 6 a. — Häda oli küll väga suur, aga rohkem lapsi varjupaika võtta ei lubanud seltsi rahaline jõud.

Sooja südamega pedagoog president Bauer tundis suurt vaimlist naudingut, mille talle taevast paljude murede ja vaeva eest kodutute heaks nagu tasuks kinkis, kui ta oma varjupaiga peret kõrvalt tähele pani. Igal külastusel võis ta südamliku rõõmuga konstateerida, kuis enne nii tõugatud ja hüljatud ikka enam varjupaigas kodunesid, elavaiks ja rõõmsaiks muutusid. Mõne aasta pärast tuletasid nad meeles oma endist olukorda nagu peagu uskumatut muinasjuttu.

1910. aasta oli viljarikas tööaasta, ehkki temasse astuti mureliku meelega ehitusevõlgade pärast. Selts võis 1500 rbl. võlga ära tasuda rohkete kingituste tõttu. Iseäranis tuleks nimetada Tall. Börsikomitee vabrikute osakonda ja mõnd väljaspool osakonda seisvat vabrikute omanikku; need annetasid 3600 rbl. suure summa, mis vabrikute omanikud olid kokku pannud 29. sept. 1910 mälestuseks, et sel päeval sai 200 aastat täis Eestimaa liitmisest Vene riigi külge. Kinkijate tingimused olid, et see summa jäägu puutumatuks tagavarakapitaliks T. E. L. Seltsile ja seisku hoiul riigipangas riigi väärtpaberites. Kapital olgu seltsi juhatuse valitsusel, kes tema aastased $0\%0\%$ ära tarvitagu varjupaiga laste riieks,

pesuks ja jalanõudeks jõuluringituste näol. Mis üle jääb, mingi laste koolitamiseks.

Samal aastal kaotas selts surma läbi ühe oma agaramaist tegelasist: laekahoidja dr. G. Köhleri. Tema mälestuseks kinkis pr. dr. Köhler seltsile 300 rubla, milline summa pandi hiljemini asutatud tagavarakapitali aluseks.

Selts sai esimest korda loa hõbeasjade loterii toimepanekuks.

1911. a. toimiti loterii loosimine, mis tõi 750 rbl. puhaskasu. Raha tarvitati suuremalt jaolt maja remondiks.

14. sept. peetud peakoosolekul paneb esimees H. Bauer koosviibijaile kaalutlemiseks ette tagavarakapitali küsimuse. Esimees seletab, et seltsi kulud alatasta suurenevad uute kasvandike vastuvõtmisega, sest selts kasvatab ja koolitab oma hoolealuseid nende täisealiseks saamiseni. Et liikmemaksud, tulud pidudest ja kingitused mitte alati ühesuurused ei seisa, on seltsil tuleviku kindlustuseks vaja tagavarakapitali, mille koostavad: 1. selleks määratud kingitused, 2. 10% igast seltsi sissetulekust, mis 100 rublast suurem. See kapital seisab laekahoidja korraldusel kindlas rahaasutises ja tema 0% tulevad arvata seltsi üldiste tulude hulka. Peakoosolek võttis vastu ettepaneku.

1912. a. selts sai Th. Grünvaldi käest suurema annetuse, 500 rbl., loa eest akende ehituseks seltsi krundi rajal asuvale majale. Ka see raha pandi tagavarakapitaliks. Sel aastal selts kutsus ellu suvekoloonii Võsu rannas, mis oli eesti seltskonna esimene selleaastiline üritus Eestis. Kulude katmiseks linnavalitsus andis 200 rbl. ja loterii puhas sissetulek määrati ka selle asutuse ülalpidamiseks.

Suvekoloonii Võsul 1912, keskel dir. H. Bauer.

Esimene eestlaste suvekoloonii Eestis.

Lasteaias käis iga päev 162 last, kelle vanemad terve päeva kodust ära tööl olid. Kõige raskemas seisukorras olid I ja V linnajaos elavad töölised, sest nende laste jaoks ei olnud päevakodu kättesaadaval. Selts otsustas seepärast linnalt paluda umbes 500 □ sülda odavahinnalist krunti teise päevakodu asutamiseks. Linnavalitsus tuli seltsile üllalohkesti vastu ja andis hinnata 640 □ sülda krunti Pelgulinnas, Oskari ja Alberti tän. vahel, ainult $\frac{1}{2}$ -kopikalise obrokimaksu eest □ süllalt aastas. Tingimuseks oli, et selts sinna 5 aasta jooksul lastekoduks maja ehitaks.

1914. aastal puhkenud maailmasõda tõmbas majaehituse kavatsustest kriipsu läbi. Pärast sõda võttis linn laste eest hoolekande oma kätte ja asutas mitmesse linnajaku päevakodud. Ka vabariigi valitsus asutas üle riigi hulk laste eest hoolekande-asutisi. Sõja ajal hoolitseti kõige enam sõdurite laste eest. Selts sattus aga sõja, okupatsiooni ja vene revolutsiooni ajal eriti raskesse seisukorda, ja nii jäigi seltsi poolt uus lastekodu loomata.

1913. a. selts sai peale dr. Köhleri kapitali esimesed pärandused. Hr. Kuhlberg pärandas 50 rbl., hr. Gegard kinkis oma abikaasa mälestuseks 200 rbl. Uue abiraha sai selts Gonsiori asutiselt — 125 rbl. Sellele vaatamata lõpetas ta selle aasta puudujäägiga — 695 rbl 97. kop.

1914. a. algav sõda segas seltsi tegevust, lasteaiad tuli ajutiselt sulgeda. Sel aastal selts kaotas surma läbi ühe oma kindlamatest tugedest — hr. konsul Chr. Luther'i. Tema ettevõttel aktsiaselts A. M. Luther oli asutamisest päle 300 rbl. aastaabiraha annud ja ka Börsikomitee kapitali asutamine oli suuremalt jaolt tema teene. Oma pärandusest ta määras 2500 rbl. lastekodule, milline summa 5 aasta jooksul à 500 rbl. korraga pidi välja maksetama.

1915. a. selts algas mureliku südamega, sest toiduainete, riiete ja jalatööde hinnad tõusid sõja mõjul. Aga ootamata tuli abi. Inglise meremehed kinkisid ühe peo sissetuleku, 1100 rbl., politseimeister Zizeroošini korraldusel pandi toime karbikorjandus, millest 1000 rbl. T. E. L. Seltsi toetuseks annetati, endine Eestimaa kuberner Korostovets määras lasteaiale oma käsitusel olevatest summadest 1000 rbl., insener Ipsberg kinkis 1182 rbl., linnavalitsus 1320 rbl. ja Gonsiori asutis 300 rbl. Suvekoloonii pandi jälle käima, kus peale varjupaiga laste 32 sõjaväelase last 3 $\frac{1}{2}$ kuud hoolitsemist leidsid.

1916. a. astus esimene varjupaiga kasvandik Johanna Leichter, nüüd pr. Fuks, iseseisvalt ellu. Ootamata kingitused — hr. Illistom'i pärandus 2242 rbl., Elisabeti komitee abiraha 1200 rbl., kapten King'i annetus 250 rbl., hr. Tombak'i kingitus 120 rbl. 80 kop. — tegid võimalikuks elukallidusele vaatamata ka seda aastat ülejäägiga lõpetada.

1917. aastal oli seltsil tihti puudusega võidelda; lasteaias käijate laste arv vähendati II poolaastal märksa, sest toiduainete hinnad läksid sõja ja revolutsiooni tõttu kuulmata kõrgeks. Sääli tuli abi Linna Tütarlaste Kommertskooli vanema klassi õpilastelt, kes lasteaias heaks piduõhtu toime panid, mis seltsile ligi 2000 rbl. puhast kasu tõi. Ka jõuluringitused, uue aasta õnnesoovid ja Tallinna II Tulekinnituse Seltsi annetis töid suuremad summad sisse ja selts võis oma kümnenad tegevusaastat puudujäägita lõpetada.

Aastad 1918—1919 on kõige raskemad seltsi elus olnud, nii et aruanderaamatutki ei suudetud trükkida. Kõik jooksvad summad ja tagavarad olid

ära tarvitatud. Vaevaga kogutud pärandustest ja kingitustest koosnev tagavarakapital ühes pankadega Venemaale evakueeritud, revolutsiooni ja okkupatsiooni ajal oli juhtumeid, kus seltsi eestseisus vahest ei teadnud, millega oma 20 kasvandikku toita. 1919. a. lõpul tuli toetajaid juure: hr. Pitka annetas 3000 mrk. ja Töö- ja Hoolekandeministeerium 6000 mrk. esmakordselt. Suuremaid summasid töid ka peod kommertskoolis.

1920. aastast peale töötab seltsi ruumides Tallinna linna IV lastekodu, mille üüriraha kindlaks sissetulekuallikaks on olnud. Varjupaiga laste tööde kogu krooniti Eesti Põllumeeste Seltsi näitusel esimese auhinnaga (1500 mrk.). Osa asjade müügist saadi 1800 mrk. 1910. aastal olid laste käsitööd ka juba II auhinna osaliseks saanud.

1921. aastast peale on T. E. L. S'i kasvandikud suve mööda saatnud Tabasalus Eesti Punase Risti kulul, mille eest selts Punasele Ristile sooja tänu võlgneb. Sel aastal pärandasid seltsile hr. Pruksepp 300 rbl. ja hr. K. Jürgens 25.000 mrk. Suuremateks sissetulekuteks osutusid pr. Pacheli korjandus 71.300 mrk. ja Konsistooriumi ja „Ühiselu“ annetised, kumbki 50.000 mrk.

1922. a. suuremate summade annetajate hulgast oleks nimetada Harju Pank 50.000 mrk., A.-S. „Silva“ 30.000 mrk. ja hr. piiskop Kukk 20.000 mrk.

Suurema rahalise annetise 1923. a. selts sai Kaubandus-Tööstuse Pangalt 50.000 mrk. Krediit Pank, kes aasta-aastalt rikkalikult seltsi toetanud, andis 40.000 mrk. Ei tahaks nimetamata jätta, et E. P. R. seltsi ka aineliselt viimastel aastatel on toetanud, toiduainetega, pesuga ja riietega varustanud. Ilma selle abita oleks seltsi ainealine seisukord õige kriitiliseks muutunud. 1924. a. suuremate annetistena tuleks nimetada 25.000 mk. hr. Riigivanemalt ja 50.000 mk. hrde Mauritzi ja Pinkovski läbi. Sel aastal vabanes selts liikumata varanduse kõigest võlgadest.

1925. a. annetised ja abirahad annavad kokku 336.000 mk. sissetulekut, kuna tulud pidudest ainult 135.000 mk. suured on. Peod, milledest osavõtt leigeks on jäänud, annavad 1926. a. ainult 76.000 mk. Selts oleks väljapääsuisse raskustesse sattunud, kui mitte omavalitsuse ja seltskondlikud asutised ning ärilised ettevõtted seltsi suuremate summadega rahaliselt ei oleks toetanud. Nii laekus abirahadena Mk. 215.000.— ja suuremate annetistena Mk. 104.948.—

1927. aastal tabab T. E. L. Seltsi kõige raskem kaotus: seltsi kõigi poolt armastatud ja lugupeetud esimehe Heinrich Baueri surm 11. okt. Pidusid sel leina-aastal ei korraldatud, kevadel sarlakitaudi, sügisel alati uute sissetulekuallikate leidja H. Baueri surma pärast. Kassa aruanne lõpeb ka Mk. 65.526.— puudu jäägiga. Pandi korjandus toime, millest soojalt osa võeti. Raske oli H. Bauerile väärrika järeletulija leidmine. Tema soe süda ja hädalistele alati abivalmis käsi, tema avar silmaring ning mitmekülgsed sidemed mõõduandvate, seltskondlikult kõrgelseisvate isikutega, tema kui peenelt haritud kultuurinimese tasakaalukus ning õrn taktitunne olid rasked asendada. Ka ei ole kerge kohast jõudu leida ametile, mis mingit ainelist tasu ei paku, küll aga oma taskust sa geli hoolealuste heaks lisa nõuab. Dir. H. Baueri surma läbi vakantseks jäänud Kommertskooli direktorikohale ilmus terve rida reflektante, kuid lastekodu esimehe kohuseid ei himustanud mitte keegi. Seal võttis praosti pr. M. Mohrfeldt kui esimehe abi esialgselt ametiraskused enda õlgadele. Kui pärast H. Baueri surma 1. peakoosoleku järele 15. mail 1928 juhatus ametid ära jagas, andis

seltsi kauaaegne kirjatoimetaja ja H. Baueri usaldusemees seltsi asjus Aleksander J. Mõru juhatuse tungivale soovile järele ja võttis rasked esimehe kohused enda peale. Seltsi elu, mis H. Baueri surma läbi roobastest välja paisatud näis olevat, hakkas jälle edenema, püüti sammuda vara lahkunud sooja lastesõbra H. Baueri jälgedes, töötada — mitte viriseda.

1928. a. lõpetati korjandus, mis tõi sisse Kr. 1.165.— puhast. Endised sõbrad ja asutised, kes seltsi varemaltki toetanud, pidasid teda meeles, aga ka uusi sõpru tuli juure, isegi Ameerikast, nii et selts oma tegevuspiire võis laiendada mõne kasvandiku juurevõtmisega. Suuremate summade hulka tuleb lugeda annetus Ameerika Heategeva Seltsi poolt Kr. 1.864,50.—, mis eelmise aasta puudujääki aitas katta. 27. oktoobril Börsisaalis toimepandud näitemüük andis ootamata suure summa Kr. 917,32. Selts võlgneb selle eest tänu tööringile ja pidukomisjonnile, eriti selle juhatajale pr. L. Abram'ile. Suurimaks abiks oli seltsile seltsi surnud asutaja ja esimehe, unustamata direktor Baueri pärandus, millest T. E. L. S-ile sai hulk väärtpabereid puutumata kapitaliks ja sularahas Kr. 5.138,11.

1930. a. tõi jälle T. E. L. S-ile hra piiskop Kukk'e kaudu Ameerika onu käest kingituse Kr. 218,10 suurusel. Ka maikuus korraldatud korjandus andis rõõmustava summa Kr. 1.015.— ja on tunnistuseks, et seltskonnas mõistetakse hinnata seltsi väsimatut õnnistusrikast tööd.

Ka 1931. a. tuludega võib selts, arvestades praegusi raskeid majanduslikke olusid, rahul ja tööringile tänulik olla, keda ärimehed omalt poolt töömaterjali ja asjadega on toetanud.

T. E. L. Seltsi tööring 1932.

Ex Lib. Univ. Tartu

Lastekodu ruumide ümberehitus seltsi 25-aastase kestvuse mälestuseks.

Lastekodu ruumide ümberehituse küsimus tekkis esimehe A. Mõru peas juba mõned aastad tagasi. Esimehele sai ikka selgemaks, et seltsi hoolealustele lähedamate ja tervislikkudele nõuetele vastavate ruumide muretsemine on vältimatu vajadus, kui lastest, kes seltsi hoole all kasvavad, peavad terved, elurõõmsad inimesed sirguma. Majanduslikult raskeil aastail ei saadud seda kavatsust ellu viia, küll aga pandi vähehaaval ehitusfondiks raha paigale. Et maja alumine kord juba 1920. aastast saadik peagu tervelt linna IV laste päevakodu tarvitada on, ja neilgi rohkem ruumi ära kuluks, kahel asutiste juhatajal lahutamata ruumides vältimatud kitsendused tekivad, siis püüdis juhatus seltsi 25-aastase kestvuse mälestuseks maja juureehitust teostada. Esimees leidis linnavalitsuse juures lahkeima vastutuleku. Lasti ehitusosakonna poolt järele vaadata, kas maja seinad kannavad juureehitist ülal. Oli otsus jaatav, ei peetud osa maja läbistavat punast joont, mis tähistab edaspidiseks tänava laienduseks linna poolt võõrandusele kuuluvat maa-ala, takistuseks, vaid lasti linna ehitus- ja projekteerimisosakonnal valmistada maksuta ehituskavandid ja ehituskulude eelarve. Nende dokumentidega pöördus esimees Haridus-Sotsiaalministeeriumi poole ja palus ehituseks toetusraha.

Esimehe palvel läks ministeeriumi hoolekande-inspektor hra Rebane Len-nuki tän. nr. 11 asuvat T. E. L. Seltsi maja järele vaatama ja otsustama, kui-võrd vajaline on maja juureehitus. Lastekodu ruumidega põhjalikult tutvunud, andis hra Rebane järgmise otsuse: „Need ei ole elamiseks kõlvulised ruu-mid, vaid asutise lapsed on paigutatud köetavale pööningule, mille suuremale osale valgus ainult kaudselt ligi pääseb läbi pööninguruumi, siis väikeste toa-akende kaudu, ning ruumid ainult hämaralt valgustab. Ruumide korralik tuu-lutamine on peagu võimatu. Tervislikkudele nõuetele vastavad ruumid asutises kasvavatele lastele ei ole ainult soovitavad, vaid hädatarvilised.“

Selle oma otsuse tegi hra Rebane teatavaks haridus-sotsiaalministrile ja selle abile.

Kahjuks otsustas ministeeriumi nõukogu oma istungil 14. juunil k. a. seltsi palve siiski eitavalt. Nagu esimehele teatati, suhtus terve nõukogu seltsile ja tema palvele väga heatahtlikult ja hindas kõrgelt seda suurt ülesehitavat tööd, mida selts on teinud vaeslaste kodu pakkudes 25 aastat. Tal oli kahju, et riikliku hoolekande äärmiselt vähendatud summadega ei saanud kõigile süm-paatse Lastekasvatuse Seltsi palvet rahuldada, ilma et oleks pidanud mõnekümne üle riigi laialipillatud laste eest hoolitseva vähema asutise jätma täitsa ilma toe-tusrahata, mida nad oma eelarve koostamisel kindlasti olid arvestanud. Seda ei oleks selts ka soovinud. Ministeerium andis nõu, selts esitagu oma palve uuesti tuleva aasta riigi eelarvesse nimeliselt võtmiseks, siis vast leidub minis-teeriumil kindlasti võimalus tema täitmiseks.

Seltsi juhatus leidis, ehkki raske on ehitusmõttest loobuda juubeliaasta ja praeguse ehitusmaterjali ning tööpalkade odavuse pärast, et tuleks siiski ehitus-küsimus üheks aastaks edasi lükata, raha koguda ja eeltööd teha.

Juhatusliige hra J. Umbliia paiskas oma mõtte nagu sütitava sädeme pea-

T. E. L. Seltsi juhatus juubeliaastal.

Istuvad pahemalt paremale: 1. pr. L. Abram, peokomitee ja tööringi juh.; 2. prl. M. Stein, laekur; 3. pr. E. Mühlbach-Muikman, laek. abi; 4. hr. A. Mõru, esimees; 5. pr. M. Mohrfeldt, esimehe abi; 6. pr. L. Mõru, kirjatöimetaja; 7. pr. E. Peetin, majapidamise nõuandja. Seisavad pah. paremale: 1. hr. J. Nymän, esimehe abi; 2. pr. V. Umbliä; 3. hr. O. Reinok, kirjatöim. abi; 4. pr. S. Joost; 5. hr. J. Umbliä, majavalitseja.

koosoleku hulka. Selts pidavat kohe ja julgesti ehitama hakkama, on tal ju oma võlgadeta maja ja krunt ning majaehituseks kogutud väike tagavarasumma. Selts võivat pankadelt laenu teha, kuni ta riigilt toetussumma ehituseks on saanud. Äärmise kokkuhoiu mõttes võivat lammutamise juures tekkinud vana materjali tarvitada, mis iganes võimalik. Tarbekorral tuleks isegi plaani lihtsustada.

Peakoosolek 15. juunil 1932 otsustabki kohe juureehitusega tööle hakata, kindlas usus, et Jumal ega head inimesed nii suurt, õilsat asja ei jäta toetamata. Otsustati plaani mitte muuta ja ka loobuda liigseist lihtsustustest, mis pärastise ümberehituse ja paranduste korral ehitise ainult kulukamaks teeksid. Nii pooldas peakoosoleku enamus tsinkplekist katust ja et ehitis igapidi korralik tuleks.

Ehitustöö edenes esimehe hoolsal järelevalvel, kes oma suvepuhkuse tervelt ohverdas töö heale kordaminekule. Seltsi hoolealused leidsid eest, koju jõudnud E. Punase Risti suvekoloniist Tabasalus, nägusa maja, heledate akendega kõrged ruumid endiste katusekambrite asemel.

Ja nüüd pühitseb selts oma auväärt külaliste ja liikmete lahkkel osavõtul selle maja abitarvitajate laste tõsiseks koduks, kus nad endid tundku nagu isamaja kaitsva katuse all, ümbritsetud seltskonna helde hoole ja armastusega, kindla käega juhitud õigele eluteele; sirgumas kasulikeks riigikodanikeks ja inimkonna liikmeiks, kes armastavad ja hindavad ausat tööd ja tegevust ning

kes sõnas ja teos au annavad tõele ja õigusele; kes aga ka seda maja, mis neile kõige pühamaid vanemate kohuseid püüab täita, alati tänuликus meeles kannavad ja valmis on ka teistele tegema, mis neile selles majas on osaks saanud.

Uus juureehitis maksab umbes Kr. 10.000.—. Nagu varemil aastail majaostmise ja täiendava juureehituse puhul, on tänavuselgi majanduslikult eriti raskel aastal mitmesugused ehitusmaterjalide firmad seltsile lahkelt vastutulekut heldete annetuste ja hinnaalanduse näol avaldanud ning seeläbi ehituskulusid vähendanud üle Kr. 500.— võrra. Esijoones peame südamliku tänuga nimetama Järvakandi klaasivabriku juhatust, kes asutisele annetas kõik ehituseks tarvismineva klaasi (3 kasti umbes Kr. 150.— väärtuses). Pealegi valmistas vabrik klaasi akende mõõtude järele, nii et midagi kaduma ei läinud ja klaasija töö keerge oli. Nii mõistab annetada ainult soojahingeline avitaja.

A.-S. A. M. Luther, kes algusest peale seltsi heldel käel on toetanud, annetas 45 m² vineeri pesuruumide ja köögi seinte katmiseks Kr. 59.— väärtuses.

Kaubamaja „Vennad Kimberg“ andis oma kaupa sisseostuhinnaga ja kinkis pealegi Kr. 50.— ehituskulude katteks.

Plekisepatöökoda Aman annetas ühe raudahju Kr. 40 väärtuses.

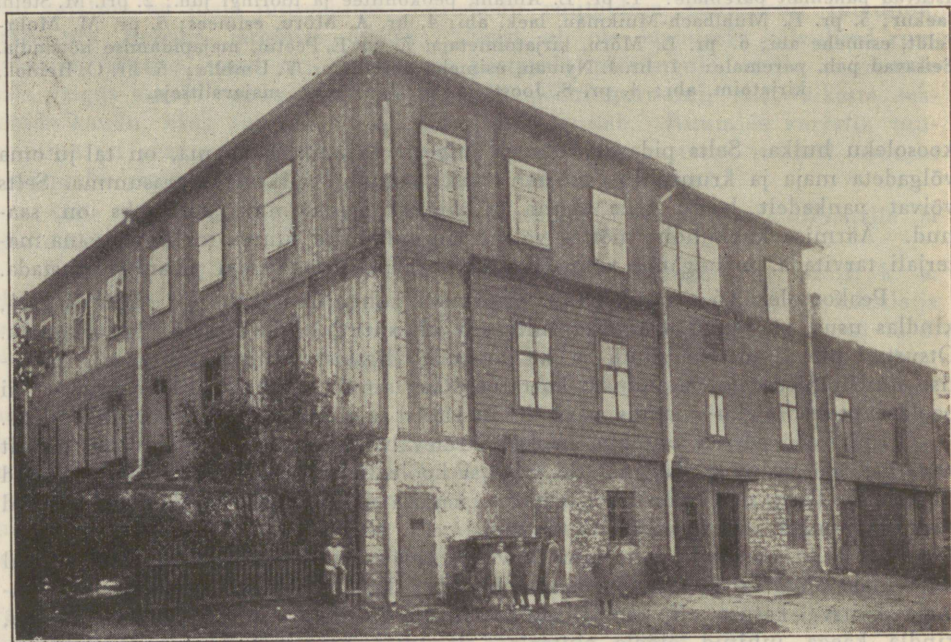
Hr. Tõnissoni veevarustusäri annetas Kr. 30.—

Ahjukahvlite tehas Salm ja Horm „ „ 150.—

Tarvit.-ühis. „Maja“ „ „ 25.—

Mehhaan. puutööstus „Seisler“ „ „ 16.63

Israeli tapeediäri „ „ 18.55

T. E. L. Seltsi maja 1952. a. tehtud juureehitiseiga. Õuepoolne külg.

Peale selle annetas asutisele Th. Kaarmanni klaas- ja kivinõude äri ühe elektri laualambi ja A.-s. Kapsi ja Ko. elektrotehniline kauplus 2 plokklampi.

T. E. L. Seltsi juhatus ja kasvandikud tänavad kõiki, kes oma südame ja käed on avanud, et valmistada kodu ja valada valgust neile, kes on sattunud noorelt-nõrgalt saatuse raskete rataste alla ega suuda endid ise aidata. Kandku nende külvatud hea seeme annetajaile ja annete vastuvõtjaile palju head vilja!

Nagu 1907 T. E. L. Seltsi maja ostmisel, samuti 1909. a. maja ümberehituse aegu, teevad ka tänavuse maja ümber- ja juureehituse läbi tekkinud võlad seltsile palju muret. Nagu eelpool mainitud, oli küll eelseisvaks ehituseks mõne aasta jooksul korjatud väike tagavarakapital Kr. 3000.— suuruses, kuid seda on tarvitatud käesoleva aasta jooksul asutise laste ülalpidamiseks. Raske aasta, oma üle maailma küünliva majandusliku kitsikusega, annab end ka Lastekasvatuse Seltsile valusalt tunda. Kuna endistel aastatel pangad ja teised rahaasutised aasta-aruande koostamisel oma puhtakasu ülejääkidest rikkalikud summad lastekodu heaks annetasid, ei jäänud neil tänavu heategevuseks peagu mitte midagi üle. Ka mitme ühiseuse ja seltsi aktsiad ei annud dividende. Abitarvitajaid on aga rohkem kui normaalajal.

T. E. L. Seltsil oli kindel lootus maja ehituseks toetuse saamiseks haridus- sotsiaalministeeriumi poolt, võtab ju selts suure osa koolekandetööd enda kanda, kasvatab paarkümmend kõige rohkem abi vajavat last oma kulul ja võtab nende eest täielikult vanemate kohused enda õlgadele. Kuna riigil eelarve koostamisel isegi raskusi oli otsade kokkuajamisega, kärbiti hoolekandele määratud summasid sedavõrd, et ministeeriumil parimal tahtmisel võimalik ei olnud seltsi palvet täita. Nii pidi selts suurema osa ehituskuludest võlgu jätma. Enamik neist on Pikalaenu Pangas, osa vekslites, üks jagu lahtiste arvetena.

Selts ei noruta siiski pead, vaid loodab ja usub kindlasti, et ka seekordne maja-juureehitis, mis tahab olla elutormis vintsutatud süütuile lastele tõsiseks koduks, seltsile ja tema õilsale tööle õnnistuseks tuleb. Majaostmine täitsa tühja kassa juures 1907. aastal näis kainelt mõtlevalle seltsiliikmeile õige meeletu samm olevat. Siiski on oma maja ja krunt seltsile suurimaks õnnistuseks saanud. Nendeta oleks selts vaevalt rasked sõja-aastad üle kestnud. Rahalised annetised, mis olid määratud puutumatuks tagavarakapitaliks, mille 0% selts ainult võis tarvitada, evakueeriti maailmasõja ajal ühes rahaasutistega Venemaale. Nii jäi selts ilma Börsikomitee 3600 rub. suurusest kapitalist ja aastate jooksul kogutud 2800-rublalisest tagavarakapitalist ja hulgest väärtpabereist.

Samuti on seltsile kasu toonud 1909. aastal juureehitatud saal, mis 1920. aastast peale on üürile antud linna IV laste päevakodule. See üür on aidanud raskeil aastail, mis järgnesid maailma- ja vabadussõjale, seltsi lastekodu ülal pidada.

Nagu endiste ehituste järele seltsi liikmed ja seltskond on asunud agarasti tööle rahakogumisega, et saaks ehituse läbi tekkinud võlga vähendada, nii on ka selts tänavu saanud valitsuse poolt loa rahakorjamiseks lehtedega 25. detsembrini. Detsembri alul kavatses selts pidada suurejoonelise sügisepoe. Selts loodab kindlasti, **et liikmed ja seltskond korjajaile lahkelt vastu tulevad ning rohkete, rõõmsate annetustega esimest eesti kasvatusmaja toetavad.** Eriti olgu see seltsiliikmeile südameasjaks, et nad ise korjavad ja toetavad korjajaid heldel käel, ning

juubeliaasta sügisepeost kõik osa võtma ilmuvad kui üks mees. Ka uusi liikmeid, uusi, värskeid jõude ja toetajaid toogu iga seltsiliige juubeliaastal kaasa, sest selts vajab just nüüd enam kui kunagi enne sooja osavõttu ja armastust ning rikkalikke andeid.

T. E. L. Seltsi tegelasi ja abistajaid.

T. E. L. Selts töötas 1907—1909 ühe asutisega, nimelt lasteaiaga ehk laste päevakoduga. Ta alustas tegevust 100 lapsega, aga et seltsiliikmed suure vaimustusega seltsi tähtsat tööd toetasid, võidi hoolealuste arvu suurendada, nii et tegevusaasta lõpul 150 last lasteaias käis. Lapsed võeti vastu kõige kehvemaist perekonnist vaatamata rahvusele ja usutunnistusele. Kontrollkomisjoni liikmed kogusid enne täpsad andmed perekonna seisukorra üle ning panid need juhatusele ette, kes siis vastuvõtu otsustas. Lapsi toideti asutises, varustati riietega, jalanõudega ja pesuga ning anti maksuta arstiabi. Igal aastal võeti juure uusi kasvandikke 50—60, kuna sama palju asutisest lahkus. Nad läksid linna algkoolidesse, vanematega maale, asusid kaugemaise linna rajoonidesse elama jne. Lastearv püsis 150 ümber. Kõige suurem oli ta 1913. a., mil lasteaias käis 168 last. Sojaajal võeti rohkesti sõjaväelaste lapsi lasteaiada. 1916. a. oli 145 lapsest 111 sõduri last.

2. okt. 1908 kutsus selts prl. M. Kermani juhataja abiks seltsi tööle prl. Abeli asemele, kes astus tegevusest lasteaias tagasi. Tema eelkäija ja esimene abiline oli prl. Allasman, ka lühikest aega. Prl. Kermani nimi on tänapäevani seoses T. E. L. Seltsiga, sest praegu viibib ta linna IV päevakodu juhatajana igapäev seltsi ruumides. Seltsi lasteaiad lõpetas nimelt oma tegevuse 31. dets. 1918. Vene revolutsiooni puhkedes ei tulnud enam sõdurite laste toetusrahasisid vastavalt komiteedelt, siis võttis linna omavalitsus enda kätte hoolitsemise väiksemate laste eest ja asutas mitu lasteaiada ehk laste päevakodu. 11 aasta jooksul: 1907—1918 oli T. E. L. Seltsi lasteaias vastuvõtu leidnud umbes 700 last.

Prl. M. Kerman leidis dir. H. Baueri lahkel hoolitsemisel uue teenistuskoha linna Lastekodus, mis asus sel ajal Vene t. Seltsil oli küll kahju temast lahkuda, kuid ei jõudnud temale palka maksa. 10. okt. 1920 tuli ta oma asutisega T. E. L. Seltsi ruumidesse tagasi ja suhtub alati väga sõbralikult seltsi varjupaigasse ja tema juhtivaisse jõududesse.

Seltsi liikmed ja teised head inimesed kõigist seltskonnakihtidest toetasid seltsi ettevõtet, annetades lastele uusi ja kantud riideid, jalanõusid, pesu, toiduaineid, mänguasju, raamatuid ja raha, nagu iga-aastastest aruannetest nähtub.

Maksuta arstiabi andsid lastele järgmised Tallinna arstid: dr. Akel arstis silmahaigeid 700 korda; dr. A. Lüüs vaatas läbi mitmel aastal kõik asutise lapsed ja pani neile kaitserõugeid, dr. Kurrikoff arstis kaela- ja ninahaigusi 116 korda. Alati valmis hinnata abistama olid ka dr. K. Lüüs, dr. Konik, dr. Köhler, dr. Soonets, dr. Leesment, dr. Wulff ja teised. Dr. Hoffmanni ja dr. Halleri läbi sai mitu last ravi diakonissi haiglas ja kopsuhaigete suvekoloniis, ühes ka hinnata arstideid.

24. (11.) okt. 1909 avati vanemateta laste varjupaik 10 lapsele. Lastekodu kasvandike arv on pärastistes aastates kõikunud 20 ja 30 vahel. Käesoleval aastal on asutise hoold kasutanud ja kasutavad veel 25 kasvandikku.

Lastekodu kasvandikud juubeliaastal.

Keskel juhataja prl. A. Meiendorf, temast paremal juhataja abi prl. Leida Ilupmägi.

Selts on kasvatanud ja koolitanud 60 kasvandikku. 34 tütarl. ja 26 poegl. Asutisest täiskasvanult lahkunud on 40, neist 22 tütarl. ja 18 poegl.

Asutisest lahkunud kasvandikele sai osaks algkooliharidus 16-nele, kaubanduskooli lõpetas 12, keskkooli 4, riigi kunsttööstuse, raua-, puu-, ja Taska kunsttööstuskooli 4. Üks kasvandik õppis Tartus Mellini kliinikus halastajaks õeks, 2 õpivad veel algkoolis ja kommertskoolis edasi. 2 kasvandikku suri algkooliõpilastena. Mitm. algk. lõpetajad on oma haridust täiendanud kaubanduse, lasteaednike, majapidamise ja haigeravitsejate kursustel. Enamasti kõik on oma lapsepõlve koduga Lennuki t. 11 ühendusse jäänud, ja nii on teada, et nad enestele ausal viisil leiba teenivad: 3 lapsehoidjatena, 4 perenaise abidena, 1 müüjannana, 2 meremeestena, 4 käsitöölisena, 11 ametnikkudena riigi ja teistes asutistes, 1 halastajaõena, 1 hambaarstina. Üks endistest kasvandikest teenib praegu seltsi lastekodus juhataja abilisena. 7 tütarlast on abiellunud, 3 poissi teenib vabatahtlikena kaitseväes. Vabadussõjast võttis osa 6 kasvandikku: Harald Bauman, Paul Krause, Johannes Kümmel, Harald Traks, Boris Tutti ja Aleks. Vildt.

Kui soojalt kasvandike südamed, kes juba ammu ellu on astunud, ikka lastekodule tuksuvad, sellest olgu näide ühest kirjast, mille end. kasvandik, nüüd meremees, Barcelonast prl. A. Meiendorfile kirjutas. Muuseas lausub ta: „Kuulen, et sel sügisel pühitsete seltsi ja lastekodu 25-a. juubelit. Juubelpäeval ta-

gasi vaadates näete seljataga heategude teed. On ju suur nende arv, kes oma olemasolu, oma arengu, oma hariduse eest tänu võlgnevad T. E. L. Seltsile ja ta lastekodule. Oleme võlgased seltsi liikmetele, kes iga-aastase rahalise toetusega seltsi majanduslikult on lubanud eksisteerida. Veel rohkem oleme võlgased neile, kes ise agaralt sekka on löönud, küll pidusid, basaare korraldades, küll muul viisil. Palju, palju enam võlgased oleme aga Teile, lastekodu tegelikule juhatajale ja hingele. Tean, et Teie töö on vaevane, ja et tas kõige kibedam on see, et teda kunagi vääriliselt ei hinnata. Tean, et mina ise Teile palju meeleepaha olen valmistanud.

Teie juubelipäeval, sest see on ju suurel määral just Teie juubel, ärge tuletage meele neid meelehärmi. Teadke, et kõigest lahkkelidest, kõigest mitte-mõistmisest hoolimata Teile otsekohesemast tänust kunagi ei loobu, et Teid alati meie lastekodu „hingeks“ peame. Katsuge neid lahkkelisidki heaga mõista. Nad võivad tingitud olla kas nooruse rumalusest või iseloomude erinemisest. Soovin kõigile juubelilastele, enne kõike Teile, palju rõõmu selleks päevaks. Valgustagu seda päeva selle päikesepaiste vastuhelk, mida olete annud vaeslastele!“

Teile andku hea saatus head tervist ja vaimu oma tegevuse jätkamiseks!

Teie tänulik A.

Tagasivaade Seltsi liikmeile.

Seltsi tegevuse 1. aastal oli seltsil liikmeid 293. See arv tõusis iga aastaga ja 1910. a. jõudis ta 642-ni. Viimastel raskeil aastail on seltsi liikmete arv veidi kahanenud, aga püsib siiski 500 ümber. Nende hulgas on ligi sada isikut, kes seltsi asutamise alates tänini seltsile truudeks toetajaiks on jäänud ja nüüd ühes seltsiga oma 25 a. liikmejuubelit võivad pühitseda. Olgu nende nimed siin märgitud südamliku tänuga nende õilsa töö eest:

1. pr. Aasa (Nelke)	20. pr. Espenberg	37. hr. H. Lepp
2. prl. Abel	(Jakobson)	38. hr. dr. Leesment
3. hr. dr. F. Akel	21. hr. L. Johanson	39. prl. Ch. Lettner
4. pr. A. Akel	22. hr. L. Jürgens	40. hr. G. Luiga
5. hr. Bauman	23. pr. A. Jürgens	41. „ A. Luup
6. hr. G. Beljagin	24. hr. Ch. Jürison	42. „ Maasepp
7. „ J. Bendorf	25. prl. M. Kerman	43. „ O. Mandel
8. „ Ch. Brüller	26. hr. Th. Kaarman	44. „ K. Marley
9. „ V. Clement	27. hr. O. Kilgas	45. „ dr. Masing
10. pr. L. Clement	28. pr. M. Koppel	46. „ dir. K. Mauritz
11. hr. M. Dubas	29. pr. M. Kopperman	47. pr. Meri
12. pr. R. Ebro	30. hr. Kudeberg	48. prl. A. Meiendorf
13. pr. Eichenthal	31. pr. A. Kulkov	49. hr. B. Mäns
14. prl. Freymuth	(Karlson)	50. pr. A. Mespak
15. hr. Grünvaldt	32. pr. M. Köhler	(Mamers)
16. hr. Gutman	33. pr. A. Kõrv	51. hr. Mihkra
17. pr. E. Heinrichson	34. hr. dr. Kurrikoff	52. pr. Mihkra
18. pr. Hüppler	35. hr. Lahe	53. pr. M. Mohrfeldt
19. hr. Iherman	36. hr. Lange	54. hr. A. Mohrfeldt

55. pr. E. Mühlbach (Muikman)	69. hr. Reinberg	84. pr. Sorgus
56. hr. Olbrei	70. „ Reinok	85. hr. Strutzkin
57. pr. Olbrei	71. „ Roog	86. prl. M. Stein
58. hr. G. Ollik	72. „ Salm	87. hr. O. Sülluste
59. pr. J. Ollik (Rüütel)	73. „ Seeberg	88. „ Taar
60. hr. H. Oras	74. pr. Seeberg	89. „ Tombach
61. pr. Oras	75. hr. M. Schiffer	90. pr. Tombach
62. hr. A. Pachel	76. pr. Schiffer	91. hra A. Topman
63. pr. Pachel	77. hr. Simsivart	92. pr. J. Topman
64. hr. dir. V. Päts	78. „ H. Sinisoff	93. hr. G. Veber
65. hr. Pekk	79. „ A. Soans	94. pr. G. Veber
66. pr. Pekk	80. „ dr. E. Soonets	95. hr. J. Vestholm
67. hr. Pihlakas	81. pr. Soonets	96. pr. V. Umblia
68. „ Rank	82. hr. Soonsein	97. hr. J. Umblia
	83. „ P. Sorgus	

Pikemat aega on juhatuses ja ühtlasi ka mitmes komisjonis tegevad olnud järgmised liikmed.

prl. M. Stein 25 a.	pr. M. Mohrfeldt 24 a.	hr. H. Bauer 20 a.
pr. E. Mühlbach 25 a.	hr. A. Mõru 23 a.	pr. A. Tõnson 15 a.
pr. L. Prommik 11 a.	pr. H. Viitol 7 a.	hr. A. Soans 11 a.
hr. A. Hüüs 11 a.	hr. dr. A. Lüüs 6 a.	pr. L. Abram 5 a.
pr. E. Assmuth 10 a.	pr. A. Pachel 6 a.	hr. O. Reinok 5 a.
pr. S. Joost 8 a.	pr. V. Umblia 6 a.	hr. J. Nyman 5 a.

Mitmes komisjonis on edukalt töötanud pikemat aega järgmised liikmed:

Hr. dr. Akel revisj. kom. 10 a.	prl. A. Meiendorf kontr. kom.
prl. G. Abel kontr. k.	pr. Meri maj. ja kontr. kom.
pr. Ebro majand. ja kontr.	pr. Mäns maj. ja pidukom.
pr. Espenberg pidukomisj.	pr. L. Mõru kontr., piduk. ja kasv. kom.
hr. V. Evaldt rev. kom. 7 a.	pr. A. Peet pidukom.
hr. Chr. Jürisson rev. kom. 17 a.	hr. Taar pidukom.
hr. F. Karlson rev. kom. 8.	pr. S. Topman kontr. kom.
prl. M. Kerman kontr. kom.	prl. Uus pidukom.
pr. M. Koppel maj. ja piduk.	pr. Viidas majand. kom.
hr. K. Marley kontrollkom.	pr. Seeberg pidukom.
hr. dir. K. Mauritz rev. kom. 25 a.	prl. A. Maling pidudekom.

Et kasvatusmaja kõige oma kestvuse ajal on püüdnud oma hoolealustele asendada isamaja selle õilsamas tähenduses, siis pandi tähele laste erilisi vaimu- andeid. Neid ei jäetud sööti, vaid püüti jõudu mööda arendada, et nad võiksid kasvandikele nende pärasises elus puhta lõbu ning vaimse naudingu allikaiks saada. Siiä kuuluvad esijoones kasvandike muusika-anded.

Juba veebr. 1908 on pr. Karlson lasteaiale klaveri (pianiino) ostnud, et võimaldada lauluõppimist lastele ja rütmilist liikumist. Ostuhinna laenas pr. Karlson seltsilt, aga tasus selle 6 kuu jooksul klaveri ostmiseks korraldatud pidude sissetulekust.

See õilis muusikariist on lastele selle pika aja jooksul rohkem rõõmu valmistanud, ühtlasi heaks kasvatusvahendiks olnud. Temata ei oleks ka muusika arendusest laste juures võinud juttugi olla. Kui suure hoolega armast klaverit on väikesed käed tarvitanud, sellest annab tunnistust tema väga naeratav väljumus, mida nii pea muuta praegune kassa seisukord ei luba. Peaasi on siiski helinad, mis nagu maagilise jõuga meelitavad vabadel hetkedel kogu noore pere klaveri ümber.

Võlgnevad hoolealused klaveri eest tänu lasteaija mõtte algatajale ja esimesele presidendile pr. Karlson-Kulkovile, siis oli T. E. L. Seltsi esimene president H. Bauer see, kes oma kulul laskis ühele lastekodu kasvandikule mõned aastad muusikatunde anda.

Pr. Viitol-Mohrfeldt, väga lugupeetud Tallinna konservatooriumi õpetaja, kes alati väga suurt heldust ja armastust T. E. L. Seltsi hoolealustele on osutanud, andis pärast kolmele lapsele isiklikult tunde hinnata, ühele üle 4 aasta, hoolimata oma aja kasinusest. Hiljem, kui aeg seda sugugi ei lubanud, maksis ta oma taskust konservatooriumis 2 aastat ühe lastekodu kasvandiku muusikatundide eest. Elu keerdküsimustes on ta oma endistele õpilastele osavõtlikuks sõbraks ja nõuandjaks jäänud.

Pr. Ella Hirsch andis oma muusikakoolis kahele lapsele 3 a. tunde.

Pr. Johanson andis ühele poisile 2¹/₂ aastat muusikatunde. Käesoleva aasta okt. alul valis ühe musikaalse tütarlapse oma õpilaseks.

Pr. L. Prommik valis ka kaks last oma õpilasteks ja töötab nendega ohvrimeelselt.

Seltsi juhatus tänab kõiki nende ennastalgava armastustöö eest.

Peaks tegelaste nimestikkudes eksitusi leiduma, mõnede auväärt liikmete ja nende teenete nimetus puuduma, siis palutakse seda lahkelt vabandada. 25-aastase tegevuse ülevaate juures, mil isegi paaril aastal aruanded puuduvad, tohiks eksitused vabandatavad olla, pealegi et ruum ei luba kõike loetella, mis ja kelle poolt on tehtud seltsi hoolealuste heaks.

Auliikmed.

29. sept. k. a. ärareetud T. E. L. Seltsi peakoosolek otsustas oma 25-aastase kestvuse mälestuseks auliikmeteks määrata järgmised juhatusel poolt ette pandud liikmed, kes oma püsiva, ohvrimeelse tegevuse läbi 25 aasta jooksul seltsi suurt, ülesehitavat tööd on oma südamel kannud, sellele oma elujõudu, aega ja vara kulutanud.

1. Proua EMILIE MÜHLBACH-MUIKMAN ja 2. preili MARIE STEIN, seltsi asutajaid ja 25 aastat juhatusel liikmeid. 3. Proua MATILDE MOHRFELT, 24 aastat seltsi juhtuseliige, enamasti esimehe abi. 4. Härra JUHAN UMBLIA, kellele selts tänu võlgneb selle eest, et tal üldse on oma krunt ja maja ja et viimane aja nõuetele vastavalt on suurendatud ja ümber ehitatud. 5. Härra HANS SINISOFF, kes seltsi maja ostmiseks julgustas 2000-rub. laenuga ja ümberehituse normist väiksema tasu eest teostas, 25 a. seltsi liige olnud. 6. Härra ALEKSANDER-JOHANNES MÖRU oma Tallinnas viibimise aja (23. a.) seltsi juhtuseliige,

suurema osa kirjatoimetaja raskest ametist, viimased 5 aastat H. Baueri surmast saadik seltsi esimees. Juubeliaasta majale juureehituse mõtte algataja ning selle juht ja hing.

Seltsil ei ole mingit ainelist tasu pakkuda neile sooja südamega lastesõpradele, õilsaile heategijaile. Kuid see ei olnudki aineeline tasu, mis neid rakendas sellele armastustööle, millele nad sageli kurnava igapäevase tegevuse järele oma puhkeaja ja oma isiklikud huvid ohvriks tõid. Suurimaks tasuks olgu neile teadmine, et nende väsimatu hea külv on kaunist vilja kannud, et on tõusnud lastekodust ausaid riigikodanikke, kes oma rahvale ja sellele kodule, mis neid on kasvatanud, pole häbi teinud.

Autasu.

T. E. L. Seltsi peakoosolek määras 29. sept. k. a. oma kasvatusemaja juhatajale prl. ANETTE MEIENDORF'ile tänuks tema ennastsalgava 25-aastase truusteenistuse eest T. E. L. Seltsi lastekodus autasu Kr. 250.— suuruses. Summa on küll väike prl. A. Meiendorfi suure töö kohta, kuid selts peab arvestama oma kassaseisu — ning ta teab, et seda tööd, mida teeb „tädi Anette“ (millise nimetuse all ta elab tuhandete laste südames ja suus), ei suuda tasuda ükski raha ega aineeline palk. Selts tahab suurt austust ja lugupidamist näidata au liikmenimetusega ja autasu määramisega neile isikuile, keda ta peab oma suure töö kandvamateks jõududeks.

Anette Meiendorf

on sündinud 14. augustil 1871 Tallinnas. Ta kaotas noorena oma vanemad. Prl. v. Bremer kasvatas ta üles emaliku hoolega ja andis talle hariduse koduse õppimise teel. Juba varakult tutvus ta lasteaia eluga, sest prl. v. Bremer oli Oleviste kiriku Lastearjupaiga juhataja. 18. eluaastal määrati ta varjupaigas ametisse juhataja abiliseks. Seal ta täienes ja töötas 1906. aastani, mil Eestimaa Rahvahariduse Selts ta valis oma Lasteaia Osakonna juhatajaks. 14. okt. 1907. a. läks ta ühes lasteaia T. E. L. Seltsi teenistusse, kus ta 25 aastat on ustavalt ja väsimatult töötanud. 1909. a. avati ka lastekodu ehk varjupaik. 1920. aastast peale on ta igal suvel ühes oma T. E. L. Seltsi lasteperega Tabasalus. Seal ta juhatab E. Punase Risti suvekoloniid, kus mitu sada last oma koolitöö väsimust ja kasvava keha nõrkust käib maha raputamas, et sügisel pöörduda tagasi linna punapõseliselt, elurõõmsalt kosunult.

Kõigi nende tuhandete laste, kellega tal oma pikal ametiajal on tegemist olnud, kaunimad lapsepõlve mälestised on seotud nende armsa „tädi Nete“ nimega, kes nagu tõsine kuninganna oma riigis mõistab valitsusekeppi kanda pehmes käes, süda täis emalikkude armastust kõigi nende väikeste vastu, kes tema valitsuspiirides viibivad.

Anette Meiendorf.
Lastekodu juhataja 25 aastat.

Anette Meiendorf †.

Valus hoop tabas T. E. L. Seltsi teisipäeval, 25. okt. Lastekodu juhataja ja kasvataja A. Meiendorf sulges oma silmad igavesele unele keskhaiglas kell $1\frac{1}{2}$ 28 õht. Kasvandikud on teist korda vaeslasteks jäänud, selts oma väga lugupeetud, tubli lastekodu juhataja kaotanud. Suvekoloniist Tabasalu kaasatoodud gripp ja kõha arenesid kopsupõletikuks, oli karta ka peapõletikku. A. M. tubli tervis võitis küll kopsupõletiku, kuid puhkes vana, aastaid sumbutatud suhkruhaigus ja katkestas nii kalli elulõnga mõnepäevase haiglas viibimise järele. Selts tegi ettevalmistusi uute ruumide õnnistamiseks ja mälestusaktuse pühitsemiseks, mis nädalast nädalasse edasi lükati, et anda aega tervenemiseks kallile kasvatajale, hellale majaemale, kes nii väga uutest ruumidest ilutses, neist mitu aastat oli unistanud. Kuid Jumala mõtted olid teised. T. E. L. Seltsi, lastekodu ja tema juhataja juubelipäevast sai kurb lahkumispäev. 30. okt. sängitati A. M. väsinud keha Kaarli vanale kalmistule elavate lillede sisse tuhandepealise leinarongi saatel.

Puhka rahus, väsimatu võitleja, oma pikast, õnnistusrikkast päevatööst, millest sa veel ei tahtnud lahkuda. Ilusamini sajast säravast lillest su hauld hiilgavad armastuse- ja tänuõisrad nende silmis, kellele oled olnud enam kui emaks, truuks alati abivalmis sõbraks!

Seltsi juhatus tungival palvel võttis prl. M. Kerman lastekodu juhtimise oma hoole uue juhataja leidmiseni. Seltsi juhatusel teeb küllalt muret lastele uue ema, kad. A. Meiendorfile väärilise järeltulija, otsimine.

Saatuslik T. E. L. Seltsile on oktoober. Selts, lasteäed ja lastekodu said sel kuul aluse, esimees Bauer suri 11. okt. 1927. Asutise juhataja abi pr. H. Jõe-leht suri 6., juhataja prl. A. Meiendorf 25. okt. 1932.

Seltsi ja lastekodu tähtsus.

Kui seltsi 25-aastasele tegevusele tagasi vaatame, leiame, et selts mitu korda oli asetatud küsimuse ette: kas olla või mitte olla?

See oli eesti rahvale raskeim surveaeg, mil E. Rahvahariduse, ühtlasi ka T. E. L. Seltsi asutajad julge käega esimese õhuaknakese eesti meelele ja keelele noorsoo kasvatust ängistavasse venestuse raudsesse seinu raiusid. Oli selts kord ellu kutsutud, koondusid tema ümber esimese armastuse vaimustavas töö- ja võitlustuhinas kõik nimekamad seltskonnategelased, kellel tuksus soe süda rinnas rahva hädade ja puuduste kohta. Kelle häda ja puudus on küll suurem, traagilisem kui väetima lapse oma, kes ei suuda end veel ise aidata, aga tal ei ole hoolitsejaid, armastajaid vanemaid, kasvatajaid. Neile ruttasid seltsiliikmed appi, ohverdasid aega ja vara, läksid teistelt abi paluma, kui oma jõud ei jaksanud.

Abipalumine ja selle saavutamine ei olnud kerge ajal, mil rahva seas leidus vähesel arvul jõukaid isikuid, kellel oli kaastunnet ligemese häda kohta. Enamasti olid need esimese põlve rikkad, kes oma kümne küüne varal endid olid haljale oksale upitanud, ning seepärast neile iga omateenitud kopik nii kallis oli, et ei raatsitud seda „teistele kinkida“. Neis tuli alles äratada ja selgitada heategevuse mõiste ja arusaamine, et noorsoo, tuleva põlve, kasvatuseks, õigele teele juhtimiseks kulutatud kapital kõige kõrgemad protsendid kannab üksikule kui ka ühiskonnale. Tuli näidata, et iga üksiku moraalne kohus on aidata, teenida ühiskonda selle varaga, mille Looja tema kätte on usaldanud, olgu see vara vaimne või materjalne.

Ja leidus juba esimesil seltsi tegevuse aastail kümneid isikuid, kes oma töö ja aja seltsile pühendasid, sadasid, kes oma iga-astaste toetussummade läbi liikmerahade ja kingituste näol seltsi kõrget, ülesehitavat tööd toetasid.

Seltsil oli õnnelik käsi esimehe ja lastekodu juhataja valimisel, kes tegid oma töö mitte kui palgalised, vaid andusid oma ülesannetele täie, sooja südamega. Ka see tuli seltsile suureks õnneks, et leidus tema esimeste liikmete ridades julge käega, kaugele nägeva silmaga majandusmehi, nagu hrad J. Umbliä, H. Sinisoff ja teised, kes mõistsid seltsi oma maja, oma toa peremeheks tõsta. Selts ei oleks suutnud kõigis tormides, mis möödunud veerandsajandil tema peale on puhunud, püsima jääda, kui ta ei oleks seisnud oma krundil, oma kaitsva katuse all. Nüüd aga võime küll A. Piirikiviga ütelda:

„Aga tuul tõi puule juuri,

Kangeid, sügavaid ja suuri.“

Nii ei ole T. E. L. Selts mitte ainult hüljatud lapsi, vaid ka eesti seltskonda kasvatanud, tas äratades vaimset rõõmu heast teost ja kõrgema moraali kohusetunnet.

Pärandused.

Endiste aastate aruanded näitavad, et on seltsiliikmete poolt tehtud lastekodule heldel käel iga aasta kingitusi. Juba 1909. a. annab 1—102-rublaliste kingituste üldsumma 840 rbl. 52 kop. Pühadeks on annetatud riideid, pesu, maiustusi, isegi mööblit.

1911. a. saab selts esimese päranduse osaliseks. Seltsi väga lgp. laekahoidja, helde lastesõbra dr. G. Köhler'i mälestuseks kinkis lask lastekodule 300 rbl. väärtpaberites. See pr. M. Köhler'i õilis heategevuseviis leidis seltsiliikmete poolt jäljendust. Nii on hra Tõnis Gegard oma abikaasa surma puhul seltsile 200 rbl. tagavarakapitaliks pärandanud, hra V. Kuhlberg 50 rbl. 1912. a. surnud Jüri Illistoni pärandusest sai selts 2242 rbl. 1914. a. pärandas konsul Ch. Luther seltsile 2500 rbl., milline summa 5 aasta jooksul à 500 rbl. aastas välja makseti. 1920. a. pärandas hra Pruksepp 300 rbl. ja hra K. Jürgens 25.000 marka. Kõige suurema päranduse jättis 1927. a. surnud seltsi unustamatu president dir. H. Bauer, nimelt Kr. 5138,11 sularahas, peale selle hulga väärtpabereid ja aktsiaid, mille hinda on raske täpsalt fikseerida. 1930. a. surnud pr. M. Ahlman, keda põetas üks lastekodu end. kasvandik, on seltsile pärandanud Kr. 500.—, nagu pärijad teatasid. See summa maksetakse seltsile välja, niipea kui testament jõusse astub.

Peakoosolekul 15. juunil k. a. teatas pr. Nuter, et tema hiljuti surnud abikaasa, kauaaegne seltsi liige, testamendis oma maja ja krundi on pärandanud T. E. L. Seltsile. Niikaua kui abikaasa elab, jääb maja tema kasutada.

Tuleb ainult soojalt soovitada, et jõukad isikud oma testamendi tegemisel mõtleksid vaeste, eriti laste ja lastekodu, peale. Paljudes välismaa riikides on eraisikute pärandused suured, kindlad fondid loonud mitmesugustele üldheategevatele asutistele, seega oma nimele kaunima ausamba püstitanud. Ka meil töötab juba ligi 50 a. suure heategija raeäärä v. Gonsiori fond, mida valitseb testamendi määrusel „Gonsiori kuratoorium.“ Sularaha üle 16.000 rbl. on vene revolutsiooni keerises maksvuse kaotanud, kuid kinnisvarade väärtus on kasvanud 48 miljonile, mille 0/0% on määratud heategevusele, eriti vaeslaste kasvatusel. Ka T. E. L. S. saab sellest suurejoonelisest fondist iga-aastast toetust.

Koosolekud.

T. E. L. S. on püüdnud jõudu mööda riiklikku mõtet edendada, omavalit-
suse loomisel abiks olla. Ta on oma ruumid laenanud mitmesuguste koosole-
kute pidamiseks, kus pandi alus üritustele, mis etendavad praegu tähtsat osa
meie vabariigis. Nii pidasid seltsi ruumides asutuse- ja muid koosolekuid:
Tallinna Krediid Pank, Laevaihisus, A/S. Päevaleht j. t. 1917. a. asutati seltsi
saalis „Eesti Liit“. Kristlike Noortemeeste Ühing on mitu aastat siin oma
koosolekuid pidanud. Samas saalis peeti ka piiskop Platoni õnnistusepidu, mit-
meid kõnekoosolekuid ja perekonna-õhtuid, millede eeskava täitsid tuntuimad
seltsiliikmed-seltskonnategelased.

Tallinna Eesti Lastekasvatuse Seltsi rahalise läbikäigu ülevaade 25 aasta jooksul (1907—1932).

	T u l u d	K u l u d
1907/8. a.	8387 rbl. 91 kop.	7935 rbl. 21 kop.
1909	13989 „ 55 „	14272 „ 55 „
1910	10959 „ 55 „	10496 „ 55 „
1911	8169 „ 88 „	8373 „ 74 „
1912	8556 „ 84 „	8623 „ 17 „
1913	7973 „ 17 „	8304 „ 17 „
1914	8264 „ 85 „	7410 „ 48 „
1915	11692 „ 07 „	9153 „ 01 „
1916	16228 „ 26 „	16599 „ 25 „
1917	18360 „ 75 „	19530 „ 30 „
1918	26536 mk. 22 p.	25457 mk. 95 p.
1919	67288 „ 05 „	66157 „ 85 „
1920	Mk. 342.293.25	Mk. 344.965.35
1921	„ 775.886.01	„ 636.723.48
1922	„ 946.567.04	„ 881.734.74
1923	„ 929.107.57	„ 1.054.993.25
1924	„ 898.826.—	„ 946.531.63
1925	„ 807.040.—	„ 826.199.75
1926	„ 909.169.—	„ 917.905.77
1927	„ 571.828.—	„ 572.199.—
1928	Kr. 11.987.61	Kr. 9.614.62
1929	„ 9.250.10	„ 9.912.34
1930	„ 11.084.99	„ 9.823.92
1931	„ 8.603.09	„ 8.516.61

Nagu ülevalt selgub, on 25 aasta jooksul kulud ületanud tulusid
13 aastat. Need puudujäägid kaeti eelmiste aastate ülejääkidega.

Laekahoidja prl. *M. Stein.*

Teise veerandsajandi lävel.

Esimese veerandsajandi lõppedes võib T. E. L. Selts rahuldustundega tagasi vaadata oma tegevusele. Oma ohvrimeelse töö viljana näeb ta oma nägusat maja, millest ta on ellu saatnud üle 40 kodaniku, kellele selts on püüdnud kaasa anda terve keha ja terve vaimu. Seltskond tohib loota, et lastekodus hoole ja armastusega kasvatatud lapsed mõistavad hinnata kaunist, korralikku kodu ja et nad oma elus ka selle poole püüavad. Just õige kasvatus, lastetoe puudus ongi valusaim koht inimkonna ajaloos. Seda viga on püüdnud selts oma väikeses ringis jõudu mööda parandada, kõrvaldada.

Ja kui ta ka mõne eksisammu on teinud (eksimine on ju inimlik), iga külvatud seemneke mitte heale pinnale pole kukkunud, siis ei lase ta end veel heidutada ega viska püssi rukkisse, vaid algab tööd uuesti, et seda uute kogemuste najal paremini sooritada.

Seltsi v. lugupeetud liikmeskond: eestlased kui kandvam jõud ja muulased-kodumaalased, kes seltsi ka lahkelt on toetanud, sulle esitab selts siin südamliku palve: tule ja aita! Sest abi, palju abi ja toetust läheb seltsile tarvis tema suures, vastutusrikkas töös. Liikmeskond, samuti riigi-, linna-, omavalitsused ja ärimehed, kes seltsile alati suurt lahkust ja heldust on osutanud, toetage heldel käel seltsi korjandusi, pidusid, koosviibimisi, et selts varsti vabaneks võlakoormast ning täie jõu ja hoole võiks pühendada kasvatuslikule tööle. Tooge kaasa uusi liikmeid, uut värsket jõudu ja armastust, uusi teenäitajaid ja rajaõgvendajaid! On ju küll juba midagi ära tehtud 25 a. jooksul tänu laiema liikmeskonna soojale osavõtule, riigi-, linna-, omavalitsuste, rahaliste asutiste, ärimeeste ja eraisikute lahkelt kaasabil. Kuid kasvatuslöö ei ole iialgi lõppu, seda võib ainult süvendada, laiendada, ikka jälle uuesti alata iga üksiku lapsega.

Ja kui siis vanad ja uued liikmed seltsi majas nagu mesilased puus sisse ja välja käivad ning igapäev oma meetilga sinna jätab, siis ei keeldu ka suurte ilmade ja väikeste inimeste saatuste kõrge juhtija oma õnnistust andmast tähtsa töö heaks kordaminekuks uue veerandsajandi alates.

A

42 462

125 977